

UCHWAŁA NR ...../...../2016
RADY POWIATU SŁUPSKIEGO
z dnia ..... 2016 roku

PROJEKT
OPINIA
Muchala pod wzglę-
dem formalno-prawnym nie budzi
zastężeń.
Stępek, dnia 15.11.2016
Stępek
Przedstawiciel

w sprawie przyjęcia „Programu opieki nad zabytkami Powiatu Słupskiego
na lata 2017 – 2020”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814 zm. Dz. U. z 2016 r. poz. 1579), art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U z 2014 r. poz. 1446 zm. Dz. U. z 2015 r. poz. 397, poz. 744 i poz. 1505) po uzyskaniu opinii Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program opieki nad zabytkami Powiatu Słupskiego na lata 2017–2020” stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Słupskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

UZASADNIENIE

do uchwały Rady Powiatu Słupskiego w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zabytkami Powiatu Słupskiego na lata 2017 – 2020

Program opieki nad zabytkami Powiatu Słupskiego na lata 2017-2020 jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz promocji dziedzictwa kulturowego. Został opracowany w celu realizacji zapisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.). Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami przez samorzady, zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym jak i gminnym. Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym, a z jego realizacji Zarząd Powiatu sporządza co dwa lata sprawozdanie, które następnie przedstawia Radzie Powiatu.

Przygotowując Program opieki nad zabytkami uwzględniono w nim zadania należące z mocy ustawy do obowiązków powiatu. Nakreślono ogólną politykę powiatu w dziedzinie opieki nad zabytkami, nie naruszając przy tym kompetencji poszczególnych gmin i praw właścicieli.

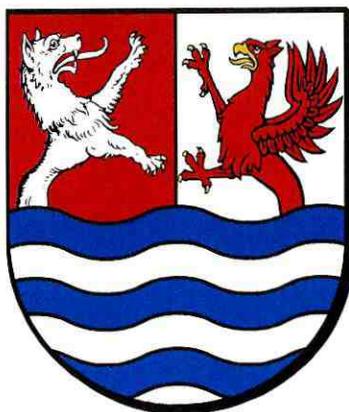
Program został skonsultowany z organizacjami pozarządowymi i uzyskał pozytywną opinię Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Przyjęcie programu niesie skutki finansowe dla powiatu. Ujęto w nim środki, które należy zapewnić w budżecie powiatu na kolejne lata: 2017-2020

Podjęcie uchwały jest zasadne.

z up. STAROSTY
Zbigniew Babiak-Zych
NACZELNIK WYDZIAŁU
POLITYKI SPOŁECZNEJ

Powiat Słupski

Program opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020

(projekt zaopiniowany przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)

Spis treści

WSTĘP.....	5
1 Podstawa prawna opracowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020.....	6
2 Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	6
2.1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.....	6
2.2 Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	7
2.3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	8
3 Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	9
3.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ..	9
3.1.1 Krajowy Program Opieki nad Zabytkami.....	9
3.1.2 Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 – 2020.....	10
3.2 Relacje Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa.....	11
3.2.1 Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020.....	11
3.2.2 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego.....	12
3.3 Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gmin.....	13
3.3.1 Gminny program opieki nad zabytkami gminy Kobylnica na lata 2013 - 2016.....	13
3.3.2 Gminny Program opieki nad zabytkami gminy Głównyzyce na lata 2015 – 2018.....	14
4 Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	16
4.1 Relacje Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu.....	16
4.1.1 Strategia rozwoju społeczno–gospodarczego powiatu słupskiego na lata 2012-2022.	16
4.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu.....	16
4.2.1 Zarys historii obszaru powiatu.....	16
4.2.2 Zabytki nieruchome.....	17
4.2.3 Zabytki ruchome.....	27
4.2.4 Zabytki archeologiczne.....	30
5 Analiza szans i zagrożeń.....	35
6 Założenia Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020.....	36
6.1 Priorytety Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020.....	36
6.2 Kierunki działań Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020.....	37

6.3 Kierunki działań na rzecz zabytków nieruchomych, których właścicielem jest powiat słupski.....	38
6.3.1 Zespół pałacowo-parkowy w Damnicy.....	38
6.3.2 Zabytkowy park w Przytocku.....	38
6.3.3 Siedziba Starostwa Powiatowego w Słupsku.....	38
6.3.4 Budynek biurowy przy al. Sienkiewicza 20 w Słupsku.....	38
6.4 Analiza stanu zachowania zabytków ruchomych, których właścicielem jest powiat słupski.....	39
7 Zasady oceny realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020.....	39
7.1 Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020	40
8 Źródła finansowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020.....	40
8.1 Środki własne	40
8.2 Środki krajowe.....	42
8.3 Dotacje województwa pomorskiego.....	42
8.4 Dotacje powiatu słupskiego.....	43

WSTĘP

Przedmiotem opracowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych powiatu. Powiatowy Program opieki nad zabytkami, jako dokument o charakterze strategicznym stanowi podstawę dla określenia – w perspektywie czterech lat – zasadniczych kierunków działań i zadań mających na celu przede wszystkim zachowanie lokalnego środowiska kulturowego, a także w miarę możliwości, poprawę jego stanu.

Program ma przyczynić się do zintensyfikowania przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym wobec społeczności powiatu. Jego celem jest też kształtowanie świadomości oraz uwrażliwienie mieszkańców powiatu na potrzeby związane z właściwym utrzymaniem i ochroną lokalnego środowiska kulturowego.

1 Podstawa prawna opracowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020

Podstawą prawną dla opracowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 jest art. 87 ust. 1 i ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.). Szczegółowe cele zawarte są w art. 87 ust. 2 ww. ustawy i należą do nich:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2 Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

2.1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Obowiązek ochrony dziedzictwa kulturowego (zarówno przez państwo polskie, jak i wszystkich jego obywateli) określa Ustawa Zasadnicza – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (tekst uchwalony 2 kwietnia 1997 r. przez Zgromadzenie Narodowe, z późniejszymi zmianami). Zgodnie z preambułą: „wszyscy obywatele Rzeczypospolitej (...) [są] zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku”. W myśl art. 5 Konstytucji RP: „Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego (...) kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym. Art. 82 Konstytucji wskazuje, iż „obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne”. Ponadto art. 6 mówi, iż „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”.

2.2 Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Podstawowym aktem prawnym określającym zasady ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.).

Ustawa wprowadza pojęcia ochrony zabytków oraz opieki nad zabytkami (art. 4 oraz art. 5). Ich definicje mają zasadnicze znaczenie dla zrozumienia obowiązków organów administracji publicznej względem zabytków, jak i dla sformułowania zadań powiatowego programu opieki nad zabytkami.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Natomiast opieka nad zabytkami, sprawowana przez ich właścicieli lub posiadaczy, polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytków;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Zgodnie z przytoczonymi definicjami, powiat jako organ administracji publicznej, ma obowiązek chronić wszystkie zabytki znajdujące się na jego terenie oraz sprawować opiekę przede wszystkim nad zabytkami, do których posiada tytuł prawny.

Art. 6 ustawy wyszczególnia przedmioty ochrony i opieki:

- 1) zabytki nieruchome będące w szczególności:
  - a) krajobrazami kulturowymi,
  - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
  - c) dziełami architektury i budownictwa,
  - d) dziełami budownictwa obronnego,
  - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
  - f) cmentarzami,
  - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,

- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące w szczególności:
- a) dziełami sztuki plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
  - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
  - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
  - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
  - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.),
  - f) instrumentami muzycznymi,
  - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
  - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
  - b) cmentarzyskami,
  - c) kurhanami,
  - d) relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ustawa określa następujące formy ochrony zabytków (art. 7):

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2.3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

- 1) ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290 z późn. zm.),
- 2) ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.),

- 3) ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 672 z późn. zm.),
- 4) ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651),
- 5) ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. 1774 z późn. zm.),
- 6) ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 poz. 406),
- 7) ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239 z późn. zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- 1) ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987 z późn. zm.),
- 2) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. 642 z późn. zm.).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1446 z późn. zm.).

3 Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

3.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Obowiązujący w Polsce system ochrony zabytków i opieki nad nimi uwarunkowany jest różnorodnymi aktami prawnymi funkcjonującymi na poziomie lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim oraz międzynarodowym.

Powiat słupski jest jednym z wielu podmiotów zobowiązanych przepisami prawa do ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami. Podmiotami tymi są przede wszystkim właściciele i użytkownicy zabytków. Instytucjonalnymi podmiotami odpowiedzialnymi za ochronę dziedzictwa narodowego są m.in.:

- 1) Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- 2) Wojewódzkie Urzędy Ochrony Zabytków;
- 3) Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków;
- 4) Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych;
- 5) samorządy wojewódzkie oraz urzędy gminne.

3.1.1 Krajowy Program Opieki nad Zabytkami

W Krajowym programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych płaszczyznach:

- 1) organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce,
- 2) stanu zachowania zabytków w Polsce, w tym roli i znaczenia form ochrony zabytków oraz systemów informacji o zabytkach,
- 3) komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.

Na podstawie diagnozy przeprowadzono analizę SWOT i w ścisłym powiązaniu z jej wynikami oraz w powiązaniu z celem 4 Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego) sformułowano cel główny

Krajowego programu: „Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.”

Do celu głównego dodano trzy cele szczegółowe:

- 1) wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- 2) wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- 3) tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji, które z kolei realizowane będą w ramach szczegółowych zadań.

Do wszystkich wymienionych w Krajowym programie celów i zadań opracowano szczegółowy harmonogram realizacji wraz z planem finansowym programu. Dokument jest uzupełniony o projekt systemu wdrażania, monitoringu i ewaluacji oraz analizę ryzyka.

Istotnym rozwiązaniem, porządkującym zagadnienia przedstawione w Krajowym programie i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem, są zagadnienia horyzontalne, czyli tematy wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach szczegółowych. Te tematy to:

- 1) podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.);
- 2) porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C);
- 3) zwiększenie społecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 4) budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.);
- 5) wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków;
- 6) zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Zagadnienia horyzontalne nie tworzą dodatkowego poziomu w hierarchicznej strukturze dokumentu, zgodnie z jego podziałem na cel główny, cele szczegółowe i kierunki działania. W sposób istotny jednak wskazują zagadnienia priorytetowe w obszarze ochrony zabytków, przyjęte do realizacji do 2017 roku.

3.1.2 Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 – 2020

Strategiczne cele polityki państwa i uwarunkowania formalnoprawne w sferze ochrony zabytków zostały zawarte w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 (dokument wdrożeniowy: Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004 – 2013”) oraz Uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach. Sformułowano również szereg celów częściowych. Jednym z nich jest zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

W ramach Narodowej Strategii Rozwoju Kultury przewidziano 5 Narodowych Programów Kultury. Najistotniejszym z punktu widzenia realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 jest Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”, którego celem strategicznym jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych. W programie tym wymienione są również następujące cele cząstkowe:

- 1) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków;
- 2) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- 3) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- 4) promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego;
- 5) rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- 6) tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej;
- 7) zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę.

Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego” wskazuje możliwości finansowania ochrony dziedzictwa kulturowego ze środków publicznych: z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jednostek samorządu terytorialnego oraz funduszy strukturalnych, np. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - jego możliwości dla sektora kultury dotyczą przede wszystkim tworzenia, modernizacji i rozwoju infrastruktury, w tym rewaloryzacji i adaptacji obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe lub przemysłowe. Odnosi się to przede wszystkim do tworzenia centrów kulturalnych, traktowanych jako miejsce spotkań i odgrywających znaczną rolę w wymianie kulturalnej oraz otwarciu się regionu na zewnątrz. Szczególną kategorią w infrastrukturze kulturalnej są zabytki i muzea, które mają potencjał ekonomiczny. Mogą one stanowić atrakcję turystyczną, przyczyniając się do wzrostu zainteresowania regionem zarówno dla turystów, jak i w sposób pośredni dla inwestorów. Kolejną możliwością daje Europejski Fundusz Społeczny ukierunkowany zwłaszcza na procesy dostosowawcze i unowocześnianie polityki zatrudnienia.

Cele oraz kierunki działań Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 wpisują się oraz są komplementarne z priorytetami i celami strategicznymi Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, a także Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020.

3.2 Relacje Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

3.2.1 Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 przyjęta została przez Sejmik Województwa Pomorskiego (uchwałą nr 458/XXII/12 z dnia 24 września 2012 roku). Zauważono w niej, że województwo pomorskie charakteryzuje się unikatowym środowiskiem i walorami krajobrazowymi oraz różnorodnością kulturową, wynikającą z tożsamości regionalnej i lokalnej, czerpiącej z dziedzictwa Kaszub, Kociewia, Powiśla, Żuław i innych części regionu. Nakreślono

wizję województwa w roku 2020, kiedy to region będzie cechował się trwałym wzrostem, w którym uruchamiane i wykorzystywane są zróżnicowane potencjały terytorialne dla wzmocnienia i równoważenia procesów rozwojowych; o unikatowej pozycji, dzięki aktywności społeczeństwa obywatelskiego, silnemu kapitałowi społecznemu i intelektualnemu, racjonalnemu zarządzaniu zasobami środowiska, gospodarczemu wykorzystaniu potencjału morza oraz inteligentnym sieciami infrastrukturalnym i powszechnemu stosowaniu technologii ekoefektywnych; będący liderem pozytywnych zmian społecznych i gospodarczych w Polsce i w obszarze południowego Bałtyku. Ponadto będzie miejscem cechującym się m.in. atrakcyjną przestrzenią, tworzącą trwałe podstawy rozwoju poprzez dostosowanie systemu transportowego i energetycznego do długofalowych potrzeb, racjonalne wykorzystanie zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także ograniczanie i efektywne rozwiązywanie konfliktów przestrzennych, tworzenie wysokiej jakości przestrzeni oraz przeciwdziałanie skutkom ekstremalnych zjawisk naturalnych w regionie.

Jednym z wyzwań strategicznych dla regionu uznano konieczność lepszego zarządzania przestrzenią dla zmniejszenia presji na środowisko, poprawę bezpieczeństwa powodziowego, a także optymalne wykorzystanie potencjałów terytorialnych (przyrodniczego, krajobrazowego, kulturowego i gospodarczego) dla zapewnienia wysokiej jakości życia. W Strategii wskazano trzy cele strategiczne uszczegółowione poprzez dziesięć celów operacyjnych oraz 35 kierunków działań. W ramach celu strategicznego 1. Nowoczesna gospodarka jednym z celów operacyjnych uznano unikatową ofertę turystyczną i kulturalną. Jego realizacja odbywać się będzie w ramach działań: 1.3.1. Rozwój sieciowych i kompleksowych produktów turystycznych. Zobowiązaniem Samorządu Województwa Pomorskiego będzie rozwój regionalnych sieciowych produktów turystycznych obejmujących m.in. małe porty morskie, mariny, szlaki rowerowe i kajakowe oraz śródlądowe drogi wodne, a także unikatowe dziedzictwo regionalne i ofertę kulturalną. Oczekiwanymi efektami mają być: całoroczna, kompleksowa i atrakcyjna oferta turystyczna i kulturalna regionu obejmująca także efektywne wykorzystanie obiektów sportowych o randze krajowej; unikatowe walory naturalne, kulturalne i dziedzictwa kulturowego, w tym kulturalne, wykorzystywane w sposób racjonalny, efektywny i zrównoważony; wzmocniony wizerunek regionu oraz większa rozpoznawalność i spójność kluczowych regionalnych marek turystycznych i kulturalnych; silna współpraca pomiędzy podmiotami branży turystycznej i kulturalnej.

3.2.2 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego w nawiązaniu do strategii rozwoju województwa pomorskiego określa zasady kształtowania struktury przestrzennej województwa w dalekiej perspektywie czasowej, w tym: wymagania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dziedzictwa kulturowego z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie.

Znajdują się w nim następujące wytyczne dotyczące zabytków:

- 1) Zachowanie i eksponowanie przestrzennych świadectw tradycji morskich kraju i województwa, najwartościowszych zespołów i obiektów środowiska kulturowego, wzmacniających wizerunek regionu jako integralnego elementu środowiska kulturowego Europy Bałtyckiej;
- 2) Zachowanie różnorodności kulturowej województwa oraz zapewnienie dostępności zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego jako atutu w rozwoju zrównoważonym i konkurencyjności przestrzeni województwa;

- 3) Zachowanie i eksponowanie najwartościowszych zespołów i fragmentów krajobrazu, panoram widokowych i wnętrz architektoniczno-krajobrazowych dla wzmocnienia wizerunku regionu;
- 4) Kształtowanie nowych walorów krajobrazowych, w tym odtworzenie krajobrazów zdegradowanych oraz przeciwdziałanie procesom zagrażającym walorom krajobrazu;
- 5) Ukształtowanie ciągłości struktury ekologicznej obszaru aglomeracji, zapewniającej trwałość i bioróżnorodność zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, zwłaszcza wynikających z położenia w strefie brzegowej morza;
- 6) Zachowanie i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru aglomeracji, zwłaszcza bogatej spuścizny historycznej i kulturowej oraz tradycji morskich i solidarnościowych;
- 7) Ochronę i odnowę charakterystycznych zasobów dziedzictwa kulturowego regionu, m.in.: układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków wsi pomorskiej, dziedzictwa morskiego i rzeczno-egipskiego, dziedzictwa budownictwa ceglanego (przede wszystkim najstarsze kościoły i założenia klasztorne, zamki krzyżackie) i drewnianego (przede wszystkim dziedzictwo kulturowe ziemi słupskiej, Żuław, Powiśla, Kaszub i Kociewia), obiektów dziedzictwa obronnego i techniki (w tym systemów hydrotechnicznych), kultury materialnej portów morskich i rzecznych oraz wsi rybackich, materialnych relikwii dziedzictwa solidarnościowego, zespołów rezydencjalnych, zespołów zieleni urządzonej, wybitnych dóbr kultury współczesnej;
- 8) Kształtowanie i rozwój spójnego systemu przestrzeni publicznej obszaru aglomeracji w oparciu o strefy śródmiejskie o wysokim zasobie i potencjale kulturowym;
- 9) Obejmowanie ochroną miejsc o wyjątkowych wartościach, gdzie została zachowana historyczna struktura przestrzeni i szczególne walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Plan zawiera również propozycje tego typu obszarów krajobrazu kulturowego o wyjątkowych wartościach z postulatem ich ochrony w planach miejscowych lub w ramach parków kulturowych.

3.3 Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gmin

Dwie gminy powiatu słupskiego w czasie tworzenia niniejszego Programu posiadały aktualne gminne programy opieki nad zabytkami (gm. Kobylnica i gm. Głównyzyce), dwie skierowały projekt programu do Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Słupsku w celu konsultacji (gm. Słupsk i m. Ustka), pozostałe sześć gmin przygotowywało się do ich opracowania (gm. Damnica, gm. Dębica Kaszubska, gm. Potęgowo, gm. Smołdzino, gm. Kępice, gm. Ustka). Nie wszystkie gminy prowadziły gminną ewidencję zabytków, bądź zakładały w jej ramach karty zabytków.

3.3.1 Gminny program opieki nad zabytkami gminy Kobylnica na lata 2013 - 2016

Istotne znaczenie dla zachowania krajobrazu kulturowego gminy Kobylnica mają obiekty, które pomimo że stanowią własność prywatną, są cenne pod względem historycznym i kulturowym. Obiekty te z uwagi na ich znaczenie zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Zgodnie z przeprowadzoną analizą poniżej przedstawiono obiekty wymagające przeprowadzenia prac konserwatorskich i restauratorskich.

Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków:

1. Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych wraz z otoczeniem w Zębowie - konieczny jest remont kapitalny elewacji nawy i wieży, wykonanie posadzki, pomalowanie wnętrza;
2. Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z otoczeniem w Sierakowie Słupskim – znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, konieczne jest przeprowadzenie remontu kapitalnego elewacji wieży i nawy, remont wnętrza, wymiana tynków i posadzki;
3. Kościół parafialny p.w. Stanisława Kostki w Słonowicach – konieczne jest zrobienie odwodnienia oraz przeprowadzenie dezynsekcji wnętrza (szczególnie ławek);
4. Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kobylnicy – konieczne jest przeprowadzenie prac budowlano-konserwatorskich;
5. Zespół pałacowo-parkowy w Kończewie - znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, konieczne jest przeprowadzenie prac budowlanych i konserwatorskich.

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków:

1. Z kościoła parafialnego p.w. Stanisława Kostki w Słonowicach: Chrzcielnica – konieczna jest dezynsekcja;
2. Z kościoła filialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Sierakowie Słupskim:
  - 1) Ambona – konieczne jest przeprowadzenie pełnej konserwacji, która przywróci jej pierwotny wygląd i estetykę,
  - 2) Konfesjonał – konieczne jest przeprowadzenie pełnej konserwacji, która przywróci mu pierwotny wygląd i estetykę;
3. Z kościoła filialnego p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Zębowie: Ołtarz ambonowy jeden z nielicznych zachowanych tego typu przykładów w regionie - konieczna jest pełna konserwacja, która przywróci mu pierwotny wygląd i estetykę;
4. Z kościoła parafialnego p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kobylnicy:
  - 1) Prospekt organowy – konieczne jest przeprowadzenie pełnej konserwacji, która przywróci mu pierwotny wygląd i estetykę;
  - 2) Empora - konieczne jest przeprowadzenie pełnej konserwacji, która przywróci jej pierwotny wygląd i estetykę.¹

3.3.2 Gminny Program opieki nad zabytkami gminy Główezyce na lata 2015 – 2018

W analizie stanu zachowania dziedzictwa kulturowego przedstawionej w Gminnym programie przedstawiono problemy charakterystyczne dla całego obszaru powiatu słupskiego. Zły stan techniczny obiektów dworskich i pałacowych oraz zabudowy folwarcznej związany z jednej strony z brakiem troski obecnych właścicieli, dzierżawców i najemców o stan zabytkowych obiektów, z drugiej strony z brakiem odpowiednich funduszy na cele związane z ich konserwacją i remontem. Zespoły dworskie i pałacowo-parkowe niszczone są z powodu braku nadania im funkcji użytkowych. Postępuje dewastacja obiektów, które, niezabezpieczone przed zniszczeniem grożą nawet zawaleniem. Dzieje się tak np. w przypadku pałacu w Cecenowie, dworu w Szczyrkowicach. W przypadku budynków, w szczególności mieszkalnych, objętych ewidencją, obniżenie, a niekiedy utrata ich walorów architektonicznych, wiąże się ze zmianami w ich elewacjach, tj. zmianami ilości, wielkości, a tym samym proporcji otworów okiennych, otynkowaniem obiektów o konstrukcji

¹ Źródło Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Kobylnica na lata 2013 - 2016.

szachulcowej, brakiem jednorodnej kolorystyki, zwłaszcza w przypadku budynków dwu- i czterorodzinnych. Niekorzystne zmiany dotyczą pokrycia dachowego i gabarytów budynków (nadbudowa obiektów, pokrycie różnymi materiałami dachów budynków dwu- i czterorodzinnych, dobudowa ganków). Niekorzystny stan dotyczy znacznej części zabytkowych parków i cmentarzy. Stan ten jest spowodowany długotrwałym brakiem prac pielęgnacyjnych, porządkowych, dokonanych wycinkami drzew, w tym okazów najbardziej wartościowych, lokalizacją obiektów dysharmonijnych (często związanych z infrastrukturą techniczną), a ponadto, dokonaną w obrębie wielu historycznych cmentarzy, dewastacją nagrobków. Zachowaniu spójnej struktury i kompleksowym działaniom ochronnym, nie sprzyjają podziały geodezyjne, obejmujące nieruchomości w obrębie dawnych założeń parkowych, dworsko-parkowych i pałacowo-parkowych. Brak jest aktualnych inwentaryzacji drzew w parkach i w obrębie historycznych cmentarzy, brak projektów rewaloryzacji parków. Równocześnie obserwuje się zjawisko pozytywne wśród mieszkańców gminy widoczna jest coraz większa troska i dbałość o estetykę budynków i posesji, których są właścicielami, coraz częściej także obserwuje się działania związane z porządkowaniem terenów i pielęgnacją drzew w obrębie zabytkowych parków i cmentarzy. Istotne znaczenie dla zachowania krajobrazu kulturowego Gminy Głównyca mają obiekty, które pomimo że stanowią własność prywatną, są cenne pod względem historycznym i kulturowym. Obiekty te z uwagi na ich znaczenie zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Zgodnie z przeprowadzoną analizą poniżej przedstawiono obiekty wymagające przeprowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich.

- 1) Zespół dworsko-parkowy w Cecenowie – znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, konieczne jest przeprowadzenie kompleksowych prac budowlano-konserwatorskich oraz pielęgnacyjnych zieleni parkowej;
- 2) Zespół dworsko-parkowy w Szczypkowicach – konieczne jest przeprowadzenie prac budowlano-konserwatorskich oraz pielęgnacyjnych zieleni parkowej;
- 3) Zespoły pałacowo-parkowe w: Skórzynie, Wykosowie, Gorzynie, Wielkiej Wsi – konieczne jest przeprowadzenie prac budowlano-konserwatorskich oraz pielęgnacyjnych zieleni parkowej;
- 4) Kościół parafialny p.w. Wniebowstąpienia NMP w Cecenowie – konieczne jest przeprowadzenie prac budowlano-konserwatorskich (m.in. naprawa stolarki okiennej i drzwiowej);
- 5) Kościół parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła w Głównycach – konieczne jest wykonanie naprawy pokrycia dachu, wymiany posadzki, prac renowacyjnych drzwi zewnętrznych i remontu ościeży drzwi zewnętrznych w wieży oraz prac konserwatorskich okien szklonych w ołwiu wraz z zamontowaniem skrzydeł ochraniających okna.
- 6) Plebania kościoła parafialnego w Głównycach – konieczne jest wykonanie robót budowlanych obejmujących remont dachu, wymianę pokrycia dachowego, remontu elewacji, wymianę stolarki okiennej.
- 7) Kaplica przy kościele parafialnym w Głównycach – konieczne jest wykonanie robót budowlanych obejmujących wymianę więźby dachowej wraz z pokryciem dachu, remontu elewacji, wnętrza i wymiany stolarki drzwiowej oraz prac konserwatorskich drewnianej tablicy z inskrypcją i żeliwnego krzyża.

- 8) Kościół filialny p.w. św. Antoniego w Żelkowie – konieczne jest przeprowadzenie remontu wnętrza kościoła (posadzki, tynki).²

4 Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1 Relacje Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu

4.1.1 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu słupskiego na lata 2012 -2022

Podstawą rozwoju powiatu słupskiego jest strategia, która określa misję oraz cele i kierunki działania do roku 2022. Stanowi długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju powiatu i przyjmujący takie kierunki działania, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. Dokument ten to podstawa do właściwego zarządzania powiatem, do ubiegania się o środki zewnętrzne, zwłaszcza z Unii Europejskiej. Ustalenia zawarte w strategii stanowią też podstawę do prowadzenia przez władze powiatu długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Strategia wskazuje, jakie są najważniejsze do rozwiązania problemy gospodarcze, społeczne, infrastrukturalne i ekologiczne, na których powinna być skoncentrowana rada powiatu w założonym horyzoncie czasowym.

W priorytecie 2. Infrastruktura został określony cel szczegółowy 2.2 Sprzyjać rozwojowi infrastruktury proturystycznej i różnych form turystyki, a w nim wytyczony kierunek 2.2.1. Inicjowanie działań na rzecz rewitalizacji obiektów zabytkowych i ochrony dóbr kultury na terenie powiatu. Zamierzeniem tego kierunku jest nadanie nowych funkcji, w tym użytkowych licznym i atrakcyjnym zabytkom powiatu słupskiego, np. poprzez tworzenie parków kulturowych i tematycznych, wspieranych obecnie bardzo mocno przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Kierunek ten głównie realizowany jest na poziomie lokalnych samorządów w ramach lokalnych programów rewitalizacji, w które wpisuje się majątek powiatu i przez wspieranie przez powiat rewitalizacji w obszarze społecznym (jest ona pojęciem szerszym niż renowacja i obejmuje szeroką gamę działań z zakresu polityki społecznej). W tym zakresie istnieje możliwość współpracy z samorządem usteckim. Rozwijanie funkcji turystycznych „Krainy w kratę” winno być też inspiracją do tworzenia podobnych projektów, opartych o tradycje Słowińców oraz wiosek rybackich.

4.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu

4.2.1 Zarys historii obszaru powiatu

Powiat słupski jest jednym z 19 powiatów województwa pomorskiego, obejmującym zasięgiem obszar 2304 km², co stanowi blisko 13% powierzchni całego województwa. Stolica powiatu mieści się w Słupsku. Ziemia słupska od XIV do XVII wieku pozostawała pod panowaniem książąt z pomorskiej dynastii Gryfitów. Miasto należało w owym czasie do Hanzy i było jednym z pierwszych ośrodków reformacji na Pomorzu. Bezpotomna śmierć ostatniego z rodu Gryfitów, księcia Bogusława XIV spowodowała, że ziemia słupska w 1653 roku przeszła w ręce Hohenzollernów brandenburskich, którzy panowali na niej do listopada 1918 roku. Następnie jurysdykcję nad nią przejęła Republika Weimarska, a potem III Rzesza. Na mocy postanowień konferencji poczdamskiej obradującej w dniach od 17 lipca do 2 sierpnia 1945 roku weszła w skład państwa polskiego. Na Pomorze natomiast napłynęła ludność z różnych regionów Polski. Korzenie

² Źródło Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Głównyże na lata 2015 - 2018.

kulturowe i rodowe współczesnych mieszkańców powiatu słupskiego wywodzą się między innymi z kresów wschodnich - są to rodziny repatriantów z lat 1945 - 1956 z Wileńszczyzny, Grodna i Nowogródka oraz wysiedleńców w ramach „Akcji Wisła” z 1947 roku z kresów południowo - wschodnich. Część osadników przybyła na ziemie zachodnie z Polski Centralnej (z Lubelskiego, Kieleckiego i Warszawskiego). Na zasiedlonych ziemiach nowi ludzie tworzyli nową rzeczywistość. Nie sposób jednak zapomnieć o przeszłości. To właśnie w wyniku odwiecznych procesów osadniczych ziemię słupską cechuje dziś wielokulturowość i wieloetniczność. Złożona historia tego regionu czyni go atrakcyjnym pod względem historycznym, kulturowym i turystycznym.

W latach 1975 - 1998 Słupsk był stolicą województwa. Okres ten szczególnie korzystnie wpłynął na rozwój nie tylko samego miasta, ale i całego regionu. W wyniku zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w 1999 roku, ziemia słupska znalazła się w granicach województwa pomorskiego, a sam gród funkcjonuje dziś na prawach powiatu i jest po Trójmieście największą aglomeracją w regionie.

4.2.2 Zabytki nieruchome

Zabytek nieruchomy to nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, będący dziełem człowieka lub związany z jego działalnością i stanowiący świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 2 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytkami nieruchomymi są m.in.: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, dzieła architektury budownictwa, cmentarze, mała architektura, założenia zabytkowej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości i instytucji.

4.2.2.1 Dzieła architektury i budownictwa

Na terenie powiatu słupskiego znajdują się 143 zabytki architektury i budownictwa. W gm. Damnica - 8, gm. Dębica Kaszubska - 10, gm. Główny - 17, gm. Kępice - 13, gm. Kobylnica - 13, gm. Potęgowo - 9, gm. wiejskiej Słupsk - 23, gm. Smołdzino - 16, gm. miejskiej Ustka - 12, gm. wiejskiej Ustka - 22. Są to przede wszystkim kościoły gotyckie, renesansowe i późniejsze, obiekty rezydencjonalne, zabytkowe zespoły zieleni, zabytki dziedzictwa rzeczno, obiekty dawnej użyteczności publicznej, mieszkalnej i gospodarczej, zabytkowe cmentarze.

Na ziemi słupskiej zachowały się nieliczne obiekty sakralne budowane z drewna, gdyż niszczyły je często pożary. Obiekty takie znajdują się w: Objeździe, Charnowie, Kuleszewie, Wytownie i Dobieszewie. Wzmianka o pierwszym kościele w powiecie słupskim pochodzi z 1282 roku. Był to kościół pw. św. Stanisława w Gardnie Wielkiej, który spłonął w czasie wielkiego pożaru Gardny w 1772 roku. Obecnie istniejący kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny został zbudowany w 1852 roku. Na terenie powiatu słupskiego występują murowane kościoły gotyckie, renesansowe i późniejsze. Zachowało się też kilka salowych gotyckich kościołów z wieżami, np. w Swołowie, Wieszynie, Zębowie i Możdżanowie.

Najstarszy murowany kościół znajduje się w Budowie (gm. Dębica Kaszubska). Jednym z najcenniejszych jest kościół w Duninowie, w którym zachowało się gotyckie żebrowe sklepienie. Do murowanych świątyń renesansowych i późniejszych zalicza się m.in. kościoły w: Dębicy Kaszubskiej, Zimowiskach, Smołdzinie i Stowięcinie.

W granicach powiatu słupskiego zachowało się 79 różnego typu rezydencji ziemiańskich, w tym 41 zostało wpisanych do rejestru zabytków. W większości pochodzą one z XIX, a niektóre z XVIII wieku. Wyjątkowe miejsce zajmuje ryglowy dwór w Swołowie, który powstał w 1735 roku. Do najciekawszych i najstarszych należy pałac w Wolini. Ukształtowanie terenu, a zwłaszcza uformowany wał i resztki fosy wskazują na istnienie w tym miejscu wczesnośredniowiecznego grodziska, a później gotyckiego zameczku. Wolinia w latach 1457 - 1878 należała do rodu von Puttkamerów, a następnie do 1945 roku majątek był własnością von Braunschweigów. Podstawowy budynek pochodzi z XVIII wieku, w 1878 roku nadbudowano wieżę. Pałac w Warcinie (gm. Kępage) był rezydencją kanclerza Otto von Bismarcka. Posiadłość kupił on za pieniądze przyznane mu przez sejm pruski za zwycięstwo nad Austrią, do którego się przyczynił w 1866 roku. Pałac otoczony jest pięknie utrzymanym parkiem, a w pobliżu lokuje się malownicza, ryglowa wozownia. Elementy różnych stylów nosi w sobie eklektyczna budowla pałacu w Damnicy. Pełny wystrój zachowała sala zwierciadlana z bogato malowanym plafonem, z wyobrażeniem alegorycznych postaci symbolizujących pory roku; gabinet myśliwski zdobiony jest malowidłami prezentującymi zwierzyńnię.

Wśród rezydencji ziemskich mamy również do czynienia z negatywnymi przykładami zaniedbania, prowadzącego do ruiny zabytków. To m.in. pałac w Wytowni z XVII wieku oraz w Cecenowie z lat 1812 - 1814. Należy podjąć starania, aby pałace te nie podzieliły losów rezydencji w Łupawie, która wskutek zaniedbań i wieloletniego braku właściciela już nie istnieje, a także w Karżniczce, która spłonęła zimą 2009 roku, a ruiny po niej nie dają raczej nadziei na uratowanie.

W powiecie słupskim występuje też wiele założeń parkowych i dworsko-parkowych wpisanych do rejestru zabytków. Znaczna ich część jest zaniedbana lub prowadzona niezgodnie z zaleceniami konserwatorskimi, co skutkuje zarastaniem, wycinkami i zatarciem założeń.

4.2.2.2 Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art. 3 pkt. 14 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Ochrona krajobrazu kulturowego realizowana jest w ramach tworzonych parków kulturowych.

W województwie pomorskim utworzono 4 parki kulturowe. Żaden z nich nie znajduje się na terenie powiatu słupskiego. Najbliższy Park Kulturowy „Klasztorne Stawy” utworzono w północnej części Słupska, pomiędzy ulicą Grunwaldzką a nasypem kolejowym z torowiskiem w kierunku Ustki.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego zostały wymienione propozycje ochrony obszarów krajobrazu kulturowego o wyjątkowych wartościach kulturowych poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania lub tworzenie parków kulturowych. Wytypowane miejsca znajdujące się na terenie powiatu słupskiego to:

- 1) Głuszyno (gm. Potęgowo) – cmentarzysko gockie (element tzw. Megalitów Łupawskich);
- 2) Kluki (gm. Smołdzino) – wieś rybacka z zachowaną unikatową regionalną architekturą, z dawnym układem melioracyjnym pól i łąk, z miejscowymi nazwami;
- 3) Runowo (gm. Potęgowo) – pomnikowy drzewostan bukowy, grodzisko, cmentarzysko kurhanowe (element tzw. Megalitów Łupawskich);
- 4) Słowiński Park Narodowy – zespół stanowisk archeologicznych neolitycznych i kultury wielbarskiej w obrębie wschodnich gwałt kopalnych na obszarze z Górą Rowokół, na

której znajdują się dwa grodziska, cmentarzysko szkieletowe kultury wielbarskiej oraz relikty XV-wiecznej kaplicy św. Mikołaja;

- 5) Szczypkowice (gm. Głównyzyce) – cmentarzysko gockie (element tzw. Megalitów Łupawskich);
- 6) Swołowo (gm. Słupsk) – założenie ruralistyczne;
- 7) Ustka – osada rybacka z dzielnicą uzdrowiskową;
- 8) Wolinia (gm. Głównyzyce) – pałac z oficynami i parkiem z XVIII wieku.

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego

Rejestr zabytków nieruchomych						
Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
1.	Damnica	Bobrowniki	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Bobrowniki	1156	1987-04-09
2.	Damnica	Damnica	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej	Damnica	1703	1999-12-30
3.	Damnica	Damnica	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Damnica	1148	1987-03-12
4.	Damnica	Damno	Kościół parafialny p.w. św. Judy Tadeusza Ap. wraz z działką	Damno	1692	1999-06-11
5.	Damnica	Domaradz	Park z pawilonem parkowym	Domaradz	363	1965-04-12
6.	Damnica	Karżniczka	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park, fosa)	Karżniczka	341	1964-04-28
7.	Damnica	Święcichowo	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Święcichowo	405	1966-02-15
8.	Dębница Kaszubska	Budowo	Kościół parafialny p.w. NMP Królowej Polski wraz z otoczeniem	Budowo	230	1961-08-29
9.	Dębница Kaszubska	Dębница Kaszubska	Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela wraz z otoczeniem	Dębница Kaszubska	184	1960-06-08
10.	Dębница Kaszubska	Dobieszewo	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika wraz z otoczeniem	Dobieszewo	185	1960-06-08
11.	Dębница Kaszubska	Grabówko	Dom	Grabówko	833	1975-02-15
12.	Dębница Kaszubska	Kotowo	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Kotowo	1149	1987-03-12
13.	Dębница Kaszubska	Krzynia	Park	Krzynia	1595	1996-04-23

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
14.	Dębica Kaszubska	Krzywań	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Krzywań	1199	1988-01-28 1994-11-24
15.	Dębica Kaszubska	Motarzyno	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Motarzyno	1503	1994-12-27
16.	Dębica Kaszubska	Podole Małe	Park	Podole Małe	1630	1997-05-06
17.	Dębica Kaszubska	Starnice	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Starnice	404	1966-02-15
18.	Główczyce	Cecenowo	Kościół paraf. p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z otoczeniem i cmentarzem	Cecenowo	1418	1993-10-08
19.	Główczyce	Cecenowo	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Cecenowo	196	1961-02-02
20.	Główczyce	Główczyce	Zespół kościelny: 1. kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła; 2. kaplica cmentarna z 1869 r., 3. kaplica cmentarna z pocz. XX, 4. Plebania - wraz z otoczeniem i cmentarzem	Główczyce	1425	1993-11-17
21.	Główczyce	Główczyce	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Główczyce	1171	1987-07-01
22.	Główczyce	Górzyno	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Górzyno	1114	1986-05-27
23.	Główczyce	Podole Wielkie	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Podole Wielkie	407	1966-02-15
24.	Główczyce	Równo	Park	Równo	1197	1987-12-31
25.	Główczyce	Skórzyno	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Skórzyno	206	1961-02-02
26.	Główczyce	Stowięcino	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika wraz z otoczeniem kościoła	Stowięcino 17	208	1961-02-02 2005-06-30
27.	Główczyce	Stowięcino	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Stowięcino	207	1961-02-02
28.	Główczyce	Szczypkowice	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Szczypkowice	211	1961-02-02
29.	Główczyce	Wielka Wieś	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Wielka Wieś	1157	1987-04-14

Rejestr zabytków nieruchomości						
Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
30.	Główczyce	Wolinia	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Wolinia	183	1960-05-25
31.	Główczyce	Wykosowo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Wykosowo	406	1966-02-15
32.	Główczyce	Żelkowo	Kościół filialny p.w. św. Antoniego wraz z działką	Żelkowo	1825	2008-03-03
33.	Główczyce	Żelkowo	Park	Żelkowo	1198	1988-01-21
34.	Główczyce	Żoruchowo	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Żoruchowo	226	1961-05-08
35.	Kępice	Barcino	Kościół parafialny p.w. św. Anny wraz z otoczeniem	Barcino	158	1960-03-23
36.	Kępice	Barcino	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Barcino 16	117	1959-09-22
37.	Kępice	Biesowice	Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli z plebanią	Biesowice	1034	1983-10-17 1998-10-01
38.	Kępice	Biesowice	Panteon wraz z częścią działki w granicach szczytu wzniesienia	Biesowice	1888	2012-06-12
39.	Kępice	Biesowice	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Biesowice	1035	1987-03-12
40.	Kępice	Bronowo	Lamus-ob. dom	Bronowo 14	159	1960-03-23
41.	Kępice	Ciecholub	Kościół ewangelicko-augsburski wraz z otoczeniem	Ciecholub	343	1965-03-18
42.	Kępice	Ciecholub	Park	Ciecholub	160	1960-03-23
43.	Kępice	Osowo	Kościół ewangelicki - nieużytkowany wraz z otoczeniem- ob. kościół filialny	Osowo	163	1960-03-23
44.	Kępice	Przytocko	Park	Przytocko	1702	1999-12-22
45.	Kępice	Warcino	Zespół dworu ze spichlerzem (dwór, spichlerz)	Warcino	353	1965-03-18
46.	Kępice	Warcino	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park, kaplica pałacowa, kaplica grobowa , stajnia pałacowa)	Warcino	352	1965-03-18

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
47.	Kępice	Płocko	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Bolesnej	Płocko	346	1965-03-18
48.	Kępice	Płocko	Pałac z oficyną	Płocko	347	1965-03-18
49.	Kobylnica	Bzowo	Park	Bzowo	1684	1998-12-22
50.	Kobylnica	Kobylnica	Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z działką	ul Główna 65	392	1965-12-21 2013-01-07
51.	Kobylnica	Kończewo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Kończewo	1173	1987-07-01
52.	Kobylnica	Kuleszewo	Kościół filialny p.w. św. Józefa wraz z otoczeniem	Kuleszewo	200	1961-02-02
53.	Kobylnica	Kwakowo	Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP wraz z działką	Kwakowo	393	1965-12-21 2006-12-22
54.	Kobylnica	Łosino	Park	Łosino	1596	1996-04-23
55.	Kobylnica	Sierakowo Słupskie	Dwór	Sierakowo Słupskie 23 (d.30-31)	205	1961-02-02
56.	Kobylnica	Sierakowo Słupskie	Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z otoczeniem	Sierakowo Słupskie	204	1961-02-02
57.	Kobylnica	Słonowice	Kościół parafialny pw. św. Stanisława Kostki z otoczeniem	Słonowice	403	1966-02-15 2007-07-12
58.	Kobylnica	Sycewice	Park	Sycewice	1170	1987-06-15
59.	Kobylnica	Ściegnica	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Ściegnica	1147	1987-03-12
60.	Kobylnica	Zajączkowo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Zajączkowo	1566	1995-10-03
61.	Kobylnica	Zębowo	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernym wraz z otoczeniem	Zębowo	225	1961-05-08
62.	Potęgowo	Czerwieniec	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Czerwieniec	1182	1987-07-21
63.	Potęgowo	Głuszyno	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Głuszyno	1609	1996-11-25
64.	Potęgowo	Grąbkowo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Grąbkowo	1175	1987-07-01
65.	Potęgowo	Karżnica	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Karżnica	1174	1987-07-01

Rejestr zabytków nieruchomych						
Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
66.	Potęgowo	Łupawa	Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej wraz z otoczeniem	Łupawa	201	1961-02-02
67.	Potęgowo	Łupawa	Park	Łupawa	110	1959-07-15
68.	Potęgowo	Malczkowo	Park	Malczkowo	1612	1996-12-11
69.	Potęgowo	Poganice	Młyn wodny	Poganice 2	400	1966-02-15
70.	Potęgowo	Poganice	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Poganice	1737	2002-08-12
71.	Słupsk	Bierkowo	Chata	Bierkowo 10	361	1965-04-12
72.	Słupsk	Bruskowo Wielkie	Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP	Bruskowo Wielkie	1739	2002-11-07
73.	Słupsk	Gać Leśna	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Gać Leśna	198	1961-02-02
74.	Słupsk	Grąsino	Dwór	Grąsino 29b, c	455	1967-08-04
75.	Słupsk	Jezierzyce	Park	Jezierzyce	1232	1988-06-21
76.	Słupsk	Karęcino	Dwa budynki gospodarcze (stajnia oraz spichlerz-magazyn)	Karęcino	456	1967-08-04
77.	Słupsk	Kukowo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Kukowo	1556	1995-07-17
78.	Słupsk	Lubuczewo	Park	Lubuczewo	1632	1997-06-03
79.	Słupsk	Strzelino	Kościół filialny p.w. św. Antoniego Padewskiego	Strzelino	57	1955-10-24
80.	Słupsk	Strzelino	Pałac	Strzelino	1347	1991-02-13
81.	Słupsk	Swochowo	Dwór	Swochowo 3	1666	1998-06-29
82.	Słupsk	Swołowo	Budynek mieszkalny nr 14 wraz ze znajdującym się pod nim gruntem	Swołowo 14	1828	2008-03-12
83.	Słupsk	Swołowo	Budynek mieszkalny nr 15 z oborą i stodołą wraz z gruntem pod budynkami	Swołowo 15	1827	2008-03-12
84.	Słupsk	Swołowo	Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z otoczeniem	Swołowo	209	1961-12-08
85.	Słupsk	Swołowo	Stodoła nr 12	Swołowo 12	1824	2008-03-04

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
86.	Słupsk	Swołowo	Stodoła z częścią inwentarską (obora) nr 17 wraz z fragmentem działki w obrębie obrysu budynku	Swołowo 17	1826	2008-03-12
87.	Słupsk	Swołowo	Zagroda (dom, stodoła)	Swołowo 18	1758	2005-05-16
88.	Słupsk	Swołowo	Zagroda: (chata; budynek bramny; budynek inwentarski; stodoła)	Swołowo 8	1670	1998-07-21
89.	Słupsk	Swołowo	Zagroda nr 9: 1. budynek mieszkalny; 2 budynek inwentarski; 3. budynek gospodarczy; 4. budynek przejazdowy wraz z otoczeniem	Swołowo 9	1798	2006-12-15
90.	Słupsk	Wieszyno	Kościół parafialny p.w. Bł. Urszuli Ledóchowskiej wraz z otoczeniem	Wieszyno 25	342	1964-04-28
91.	Słupsk	Wrzeście	Kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego	Wrzeście	1421	1993-10-20
92.	Smóldzino	Czołpino	Zespół latarni morskiej wraz z osadą latarników (dom, stodoła, obora)	Czołpino	1431	1993-12-30 1995-12-18
93.	Smóldzino	Czysta	Zagroda kowala: (dom, kuźnia)	Czysta 30	1573	1995-12-06
94.	Smóldzino	Gardna Wielka	Kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP	Gardna Wielka	1417	1993-10-04
95.	Smóldzino	Kluki	Cmentarz	Kluki	1188	1987-10-26
96.	Smóldzino	Kluki	Dom w zagrodzie	Kluki 14/15	194	1960-12-22
97.	Smóldzino	Kluki	Zagroda (chata, budynki gospodarcze)	Kluki 16/17	457	1967-08-04
98.	Smóldzino	Kluki Pawełki	Zagroda (dom, budynek inwentarski)	Kluki Pawełki 4	831	1975-02-15
99.	Smóldzino	Kluki Pawełki	Zagroda (dom, budynek inwentarski)	Kluki Pawełki 3	832	1975-02-15
100.	Smóldzino	Kluki Smóldzińskie	Dom mieszkalny z częścią kurną	Kluki Smóldzińskie 16	830	1975-02-15
101.	Smóldzino	Kluki Smóldzińskie	Zagroda (dom, budynek gospodarczy)	Kluki Smóldzińskie 2	822	1975-02-10
102.	Smóldzino	Kluki Żeleskie	Zagroda (dom, budynek inwentarski)	Kluki Żeleskie 6	821	1975-02-10

Rejestr zabytków nieruchomych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
103.	Smółdzino	Kluki Żeleskie	Zagroda (dom, budynek inwentarski, stodoła, piec piekarski)	Kluki Żeleskie 5	820	1975-02-10
104.	Smółdzino	Smółdzino	Cmentarz	Smółdzino	1214	1988-04-22
105.	Smółdzino	Smółdzino	Kościół parafialny p.w. św. Trójcy wraz z otoczeniem	Smółdzino	56	1955-05-25
106.	Smółdzino	Wierzchocino	Chata	Wierzchocino (ob. Kluki) 24	1557	1995-07-21
107.	Smółdzino	Żelazo	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Żelazo	1272	1989-04-07
108.	Ustka	Charnowo	Kościół filialny p.w. Znalezienia Krzyża św. wraz z otoczeniem	Charnowo	214	1961-02-07
109.	Ustka	Dominek	Zespół folwarczno-parkowy	Dominek	1726	2001-07-25
110.	Ustka	Duninowo	Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej wraz z otoczeniem	Duninowo	197	1961-02-02
111.	Ustka	Duninowo	Park	Duninowo	1679	1998-12-15
112.	Ustka	Gąbino	Kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Jezusowego	Gąbino	1649	1997-12-12
113.	Ustka	Machowino	Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	Machowino	1432	1993-12-31
114.	Ustka	Możdżanowo	Budynek bramny	Możdżanowo 57/58	394	1965-12-21
115.	Ustka	Możdżanowo	Chata i budynek bramny	Możdżanowo 67	395	1965-12-21
116.	Ustka	Możdżanowo	Kościół filialny p.w. św. Bartłomieja wraz z otoczeniem	Możdżanowo	202	1961-02-02
117.	Ustka	Objazda	Kościół parafialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej (d. filialny p.w. NMP) wraz z otoczeniem	Objazda	203	1961-02-02
118.	Ustka	Objazda	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	Objazda	1646	1997-11-19
119.	Ustka	Osieki Słupskie	Park	Osieki Słupskie	1701	1999-12-22
120.	Ustka	Pęplino	Dom	Pęplino 65 (d. 28)	399	1966-02-15

Rejestr zabytków nieruchomości

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
121.	Ustka	Pęplino	Kuźnia nr 21	Pęplino 21	1832	2008-07-11
122.	Ustka	Starkowo	Budynek mieszkalny nr 30 wraz ze znajdującym się pod nim gruntem	Starkowo 30	1863	2010-05-20
123.	m. Ustka	Ustka	Budynek mieszkalny	ul Kosynierów 21	1786	2006-06-30
124.	m. Ustka	Ustka	Budynek spichlerza wraz z częścią działki znajdującą się pod budynkiem	ul Bulwar Portowy 6	1857	2009-10-12
125.	m. Ustka	Ustka	Budynek szkoły wraz z otoczeniem	ul Ks. Kardynała St. Wyszyńskiego 3	1756	2005-04-01
126.	m. Ustka	Ustka	Dom	ul Marynarki Polskiej 10	92	1958-10-15
127.	m. Ustka	Ustka	Kościół parafialny p.w. Najświętszego Zbawiciela z otoczeniem	Ustka	1407	1993-08-30
128.	m. Ustka	Ustka	Latarnia morska	ul Limanowskiego 1	1408	1993-08-30
129.	m. Ustka	Ustka	Układ urbanistyczny miasta Ustki	Ustka	79	1957-08-28
130.	m. Ustka	Ustka	Wieża przeładunkowa (budynek przemysłowy) wraz z częścią działki w granicach obrysu budowli	ul Bohaterów Westerplatte 12	1880	2011-12-06
131.	m. Ustka	Ustka	Willa	ul Chopina 4	1661	1998-04-27
132.	m. Ustka	Ustka	Willa z budynkiem gospodarczym (stajnią)	ul Chopina 8-8a	1285	1989-09-01
133.	m. Ustka	Ustka	Willa z oficyną i ogrodem	ul Kopernika 5	1613	1996-12-12
134.	m. Ustka	Ustka	Zespół mieszkalno-gospodarczy: 1. budynek mieszkalny, 2. budynek gospodarczy - z otoczeniem	ul Żeromskiego 1	1598	1996-05-22
135.	Ustka	Wytowno	Kościół parafialny p.w. św. Franciszka z Asyżu wraz z otoczeniem	Wytowno	212	1961-02-02
136.	Ustka	Wytowno	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Wytowno	365	1965-04-15
137.	Ustka	Zaleskie	Budynek bramny	Zaleskie 67 (d.11)	368	1965-04-15

Rejestr zabytków nieruchomych						
Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru
138.	Ustka	Zaleskie	Kościół filialny p.w. św. Stanisława Biskupa wraz z otoczeniem	Zaleskie	213	1961-02-02
139.	Ustka	Zaleskie	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Zaleskie	367	1965-04-15
140.	Ustka	Zimowiska (Grabno)	Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela i Mikołaja (nieużytkowany Kościół poewangelicki) wraz z otoczeniem	Zimowiska (Grabno)	220	1961-05-08
141.	Ustka	Zimowiska (Grabno)	Zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Zimowiska (Grabno)	221	1961-05-08

4.2.3 Zabytki ruchome

Zabytek ruchomy to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będący dziełem człowieka lub związany z jego działalnością i stanowiący świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 3 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytki ruchome w powiecie słupskim wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego to przede wszystkim wyposażenie kościołów oraz pałaców. Najwięcej oryginalnego wyposażenia zachowało się w pałacach w Damnicy i w Warcinie. Wchodząc do budynku w Damnicy głównym wejściem można zobaczyć nad nim witraż z XIX wieku w kształcie konchy z półkolistych pasów, które składają się z kolorowych prostokątnych szkieł oprawionych w mosiądz. W holu oraz w korytarzach uwagę przykuwają sześcioboczne latarnie oraz żyrandole z XIX wieku. Zachowały się również piękne dwukondygnacyjne piece z glazurowanych, wytłaczanych kafli. W sali myśliwskiej znajduje się żyrandol z tralkowym, bogato zdobionym trzonem, do którego przymocowane są wygięte ramiona z ukształtowanymi na końcach gryfami z wydatnymi skrzydłami. Ściany zdobią obrazy autorstwa M. Gartnera z 1901 r. pt.: „Jeleń”, „Bażanty”, „Lisica z małymi”, „Dziki”. Najcenniejsze zabytki ruchome w pałacu znajdują się w Sali Zwierciadlanej. Przede wszystkim należy wymienić odrestaurowane w 2013 roku malowidło alegoryczne znajdujące się na suficie, przedstawiające pory roku w postaci kobiet i towarzyszących im putt. Postacie unoszą się w powietrzu, tworząc okrąg wokół usytuowanego centralnie kryształowego żyrandola. Na jednej ze ścian znajduje się arkada składająca się z trzech łuków. Cztery pola pomiędzy nimi wypełnia sztukateria „Putta”. Poza żyrandolem, elementami oświetleniowymi jest sześć kinkietów o fantazyjnej kompozycji: dwa esowato wygięte delfiny podtrzymują konchę muszli. Na ścianach znajdują się zwierciadła oprawione w zabytkowe ramy w formie wydłużonych prostokątów. Na podłodze znajduje się parkiet zbudowany z kwadratów o długości boku 62 cm, przedzielonych od siebie wąskimi, ciemniejszymi paskami. Pola kwadratów podzielone są na cztery mniejsze, z centralnie umieszczoną ośmioramienną gwiazdką.

Pałac w Warcinie również jest bogato wyposażony w zabytki ruchome. W sali kominkowej znajdują się: dwustrefowy kominek, neorenesansowe biurko o szerokości trzech metrów, duży rozkładany na blisko sześć metrów stół z owalnym blatem, kredens dwukondygnacyjny. Na ścianach znajduje się boazeria do wysokości 230 cm. Zachowały się również piece kaflowe z wytłaczanych zielonych kafli, które przedstawiają wewnątrz sali zamkowej, herby, putta i figury ewangelistów.

Wykazy zabytków ruchomych mają obecnie charakter niejawni z obawy przed kradzieżami. W związku z tym poniżej zamieszczono jedynie skrócony wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków:

Skrócony wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków						
Lp.	Gmina	Miejscowość	Miejsce przechowywania	Przedmiot ochrony	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Damnica	Damnica	Pałac w Damnicy	wyposażenie wnętrza pałacu	308	2007-10-10
2.	Dębica Kaszubska	Budowo	Kościół parafialny p.w. Najświętszej Maryji Panny Królowej Polski	wyposażenie kościoła	352	2013-07-01
3.	Dębica Kaszubska	Dębica Kaszubska	Kościół parafialny p.w. Jana Chrzciciela w Dębicy Kaszubskiej	wyposażenie kościoła	211	1987-12-15, 2011-06-28
4.	Dębica Kaszubska	Dobieszewo	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława w Dobieszewie	wyposażenie kościoła	209	1987-11-10
5.	Dębica Kaszubska	Gąbino	Kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gąbinie	wyposażenie kościoła	275	1997-12-05, 2010-04-28
6.	Główczyce	Cecenowo	Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Cecenowie	wyposażenie kościoła	249	1993-12-09
7.	Główczyce	Główczyce	Kościół parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła w Główczycach	wyposażenie kościoła	13	1993-12-9
8.	Główczyce	Stowięcino	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Stowięcinie	wyposażenie kościoła	278	1998-11-02, 2007-12-18, 2013-07-31
9.	Kępice	Barcino	Kościół parafialny p.w. św. Anny	wyposażenie kościoła	263	1995-12-15
10.	Kępice	Ciecholub	Kościół ewangelicki w Ciecholubiu	wyposażenie kościoła	28	1971-02-16
11.	Kępice	Osowo	Kościół p.w. Najświętszego Serca Jezusowego w Osowie	wyposażenie kościoła	70	1971-10-27, 2009-12-05, 2010-01-05

Skrócony wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Gmina	Miejscowość	Miejsce przechowywania	Przedmiot ochrony	Nr rejestru	Data wpisu
12.	Kępice	Płocko	Kościół p.w. MB Bolesnej w Płocku	wyposażenie kościoła	262	1995-12-15
13.	Kobylnica	Kobylnica	Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kobylnicy	wyposażenie kościoła	146	1975-03-05
14.	Kobylnica	Kuleszewo	Kościół filialny p.w. św. Józefa	wyposażenie kościoła	147	1975-03-05
15.	Kobylnica	Kwakowo	Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Kwakowie	wyposażenie kościoła	148	1975-03-07
16.	Kobylnica	Sierakowo Słupskie	Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Sierakowie Słupskim	wyposażenie kościoła	141	1974-09-09
17.	Kobylnica	Słonowice	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława w Słonowicach	wyposażenie kościoła	228	1990-02-06, 2014-02-21
18.	Kobylnica	Zębowo	Kościół filialny p.w. Najświętszej Marii Panny w Zębowie	wyposażenie kościoła	246	1993-08-23
19.	m. Ustka	Ustka	Kościół parafialny p.w. Najświętszego Zbawiciela w Ustce	wyposażenie kościoła	88	1972-04-29, 2009-12-05
20.	m. Ustka	Ustka		Pomnik wojownika	354	2004-02-16
21.	Potęgowo	Łupawa	Kościół parafialny p.w. MB Częstochowskiej w Łupawie	wyposażenie kościoła	283	24-08-1999
22.	Słupsk	Kukowo		kamień graniczny	272	31-07-1997
23.	Słupsk	Swołowo	Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia M.B.	wyposażenie kościoła	353	2013-10-08
24.	Smółdzino	Gardna Wielka	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława	wyposażenie kościoła	136	1974-02-15
25.	Smółdzino	Smółdzino	Kościół parafialny p.w. św. Trójcy w Smółdzinie	wyposażenie kościoła	24	1970-06-05, 2013-05-20, 2014-01-07
26.	Ustka	Charnowo	Kościół filialny p.w. Znalezienia Krzyża w Charnowie	wyposażenie kościoła	14	1967-08-02, 1999-11-26

Skrócony wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków						
Lp.	Gmina	Miejscowość	Miejsce przechowywania	Przedmiot ochrony	Nr rejestru	Data wpisu
27.	Ustka	Duninowo	Kościół parafialny p.w. MB Częstochowskiej w Duninowie	wyposażenie kościoła	87	1972-04-25, 1996-05-17
28.	Ustka	Machowino	Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Machowinie	wyposażenie kościoła	135	1974-02-14, 2011-12-13
29.	Ustka	Możdżanowo	Kościół filialny w Możdżanowie	wyposażenie kościoła	86	1972-03-10, 2013-05-27
30.	Ustka	Wytowno	Kościół parafialny p.w. św. Franciszka z Asyżu	wyposażenie kościoła	12	1974-02-14
31.	Ustka	Zaleskie	Kościół filialny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Zaleskich	wyposażenie kościoła	288	2003-03-25
32.	Ustka	Zimowiska	Kościół filialny p.w. św. Jana Chrzyciela w Zimowiskach	wyposażenie kościoła	89	1972-05-02

4.2.4 Zabytki archeologiczne

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. (art. 3 pkt 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r.).

Obiektami archeologicznymi w powiecie słupskim o znaczeniu europejskim są m.in. Megality Łupawskie – jedyny zachowany na Niżu Europejskim zespół cmentarzysk megalitycznych i osad kultury pucharów lejkowatych (neolit) z Rezerwatem w Runowie. Ponadto znajdują się w Głuszynie oraz Szczypkowicach cmentarzyska gockie o znaczeniu krajowym. W rejestrze pomorskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków znajduje się 68 stanowisk archeologicznych. Są to stanowiska o własnej formie krajobrazowej - głównie grodziska wczesnośredniowieczne, cmentarzyska kurhanowe z epoki brązu, cmentarzyska megalityczne z epoki neolitu. W wojewódzkiej ewidencji zabytków znajduje się około 5 200 stanowisk archeologicznych.

Wykaz stanowisk archeologicznych							
Lp.	Gmina	Miejscowość	Nr stan w miejsc.	Nr stan. AZP WKZ	Funkcja - chronologia - kultura archeologiczna	Nr rejestru	Decyzja wpis do rej. zabytków
1.	Damnica	Bięcino	5	8-31/4	Późnośredniowieczne osiedle słowiańskie, grodzisko	A-a-74/262/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/15/72 z dn. 26.05.1972 r.
2.	Damnica	Damno	5	8-31/104	Grodzisko epoki brązu, wczesnośredniowiecznej i nowożytniej	A-a-42/228/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/1/71 z dn. 13.04.1971 r.
3.	Damnica	Łebień	2	9-32/66	Cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej	A-a-111/S	WKZ w Słupsku nr KLII 5350/7/87 z dn. 09.03.1987 r.

Wykaz stanowisk archeologicznych							
Lp.	Gmina	Miejscowość	Nr stan w miejsc.	Nr stan. AZP WKZ	Funkcja - chronologia - kultura archeologiczna	Nr rejestru	Decyzja wpis do rej. zabytków
4.	Damnica	Paprzyce	5	9-31/36	Osada otwarta okresu rzymskiego i wczesnośredniowiecznego	A-a-69/257/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/10/72 z dn. 26.05.1972 r.
5.	Damnica	Paprzyce	6	9-31/37	Osada otwarta okresu rzymskiego i wczesnośredniowiecznego	A-a-70/258/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/11/72 z dn. 26.05.1972 r.
6.	Damnica	Strzyżyno	2	9-32/12	Cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej	A-a-109/S	WKZ w Słupsku nr KLII 5350/5/87 z dn. 10.03.1987 r.
7.	Damnica	Strzyżyno	3	9-32/13	Cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej	A-a-110/S	WKZ w Słupsku nr KLII 5350/6/87 z dn. 10.03.1987 r.
8.	Damnica	Wiatrowo	1	7-31/67	Grodzisko wyżynne wczesnośredniowieczne	A-a-62/250K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/3/72 z dn. 06.03.1972r.
9.	Damnica	Zagórzycza	7	9-31/6	Osiedle słowiańskie okresu wczesno- i późnośredniowieczna	A-a-73/261/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/14/72 z dn. 26.05.1972 r.
10.	Dębica Kaszubska	Budowo	3	12-32/2	Grodzisko młodsza epoka brązu okres wczesnośredniowieczny	A-a-28/214K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/19/70 z dn. 6.08.1970 r.
11.	Dębica Kaszubska	Budowo	4	12-32/3	Grodzisko okresu wczesnośredniowiecznego	A-a-29/215/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/20/70 z dn. 6.08.1970 r.
12.	Dębica Kaszubska	Jawory	3	12-32/6	Grodzisko okresu wczesno i późnośredniowiecznego	A-a-37/223/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/28/70 z dn. 29.08.1970 r.
13.	Dębica Kaszubska	Jawory	11	12-32/8	Osada okresu rzymskiego i późnośredniowieczna	A-a-38/224/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/29/70 z dn. 29.08.1970 r.
14.	Dębica Kaszubska	Podole Małe	2	11-31/42	Grodzisko nizinne wczesnośredniowieczne	A-a-61/249/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/2/72 z dn. 6.03.1972 r.
15.	Główczyce	Cecenowo	27	5-34/65	Osada obronna wczesnośredniowieczna, osada neolityczna i obozowiska mezolityczne, osada łużycko-pomorska	A-a-118/S	WKZ w Słupsku nr PSOZVI-5350/1/94 z dn. 30.11.1994 r.
16.	Główczyce	Główczyce	9	6-32/29	Osada kultury wielbarskiej, wczesnośredniowieczna XI-XII w.	A-a-77/265/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/1/73 z dn. 10.06.1973 r.
17.	Główczyce	Równno	4	5-32/8	Grodzisko kultury łużyckiej i wczesnośredniowiecznej	A-a-49/235K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/8/71 z dn. 24.05.1971 r.
18.	Główczyce	Równno	5	6-32/14	Cmentarzysko kurhanowe wczesnośredniowieczne XI-XII w.	A-a-51/237/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/10/71 z dn. 24.05.1971 r.
19.	Główczyce	Równno	8	5-32/10	Osada kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczna	A-a-50/236/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/9/71 z dn. 24.05.1971 r.
20.	Główczyce	Rumsko	3	6-31/129	Grodzisko wczesnośredniowieczne IX - poł. X w.	A-a-55/242/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/15/71 z dn. 07.06.1971 r.

Wykaz stanowisk archeologicznych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Nr stan w miejsc.	Nr stan. AZP WKZ	Funkcja - chronologia - kultura archeologiczna	Nr rejestru	Decyzja wpis do rej. zabytków
21.	Główczyce	Siodłonie	10	6-32/98	Grodzisko kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczne VIII -poł. IX w.	A-a-72/260/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/13/72 z dn. 26.05.1972 r.
22.	Główczyce	Siodłonie	5	6-32/99	Grodzisko wczesnośredniowieczne IX -poł. XII w.	A-a-71/259/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/12/72 z dn. 26.06.1972 r.
23.	Główczyce	Wykosowo	4	6-33/31	Osada kultury łużyckiej, późnośredniowieczna	A-a-88/276/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/12/73 z dn. 30.06.1973 r.
24.	Główczyce	Żoruchowo	4	7-30/45	Grodzisko wyżynne kultury łużyckiej, pomorskiej wczesnośredniowieczne	A-a-53/239/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/12/71 z dn. 24.05.1971 r.
25.	Kępice	Ciecholub / Pustowo	23	15-27/10	Grodzisko VIII-X w.	A-a-6/25K	WKZ w Koszalinie nr KLIV Oa/43/66 z dn. 2.03.1966 r.
26.	Kępice	Oblężę	2	13-28/80	Grodzisko X-XII w.	A-a-8/30K	WKZ w Koszalinie nr KLIV Oa/48/66 z dn. 3.03.1966 r.
27.	Kobylnica	Bzowo	10	AZP 11-27/54	Cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczne	A-a-113S	WKZ w Słupsku nr KLII5350/10/87 z dn. 06.03.1987 r.
28.	Kobylnica	Dobrzęcino	3	AZP 10-27/4	Grodzisko wyżynne wczesnośredniowieczne	A-a-44/230K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/3/71 z dn. 14.04.1971 r.
29.	Kobylnica	Kczewo	2	AZP 11-27/13	Grodzisko wczesnośredniowieczne VIII-IX w., obozowisko schyłkoweolityczne	A-a-56/243K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/16/71/ z dn. 07.06.1971 r.
30.	Kobylnica	Kończewo	4	AZP 11-28/47	Grodzisko wczesnośredniowieczne 2 poł. X-XI w.	A-a-60/248K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/1/72 z dn. 04.03.1972 r.
31.	Kobylnica	Sycewice	4	AZP 10-28/1	Osada wczesnośredniowieczna X-XII w.	A-a-45/231K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/4/71 z dn. 14.04.1971 r.
32.	Kobylnica	Ściężnica	7	AZP 11-27/2	Osada kultury łużycko -pomorskiej, wielbarskiej, wczesnośredniowieczna IX-XI w., nowożytna	A-a-57/244K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/17/71 z dn. 12.06.1971 r.
33.	m. Ustka	Machowinko	3	6-29/3	Cmentarzysko kultury pomorskiej	A-a-105/S	WKZ w Słupsku nr KLII 5350/1/87 z dn. 10.03.1987 r.
34.	Potęgowo	Dąbrówno	2	10-33/4	Cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej	A-a-94/283/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/4/74 z dn. 5.10.1974r.
35.	Potęgowo	Głuszyno	1	8-32/18	Cmentarzysko kultury wielbarskiej	A-a-106/S	WKZ w Słupsku nr KLII 5350/2/87 z dn. 11.03.1987 r.
36.	Potęgowo	Łupawa	8	10-32/45	Osada i cmentarzysko z okresu wczesnej epoki żelaza	A-a-18/66/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV Oa/1/68 z dn. 3.12.1968 r.
37.	Potęgowo	Łupawa	15	10-32/51	Cmentarzysko okresu kultury pucharów lejkowatych	A-a-59/247/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/20/71 dn. 25.08.1971 r.

Wykaz stanowisk archeologicznych							
Lp.	Gmina	Miejscowość	Nr stan w miejsc.	Nr stan. AZP WKZ	Funkcja - chronologia - kultura archeologiczna	Nr rejestru	Decyzja wpis do rej. zabytków
38.	Potęgowo	Łupawa	18	10-32/23	Cmentarzysko okresu kultury pucharów lejkowatych	A-a-58/246/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/19/71 z dn. 25.08.1971 r.
39.	Potęgowo	Łupawa	27	10-33/20	Cmentarzysko megalityczne	A-a-92/281/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/2/74 z dn. 26.08.1974 r.
40.	Potęgowo	Łupawa (daw. Gogolewko)	1	11-33/1	Cmentarzysko megalityczne	A-a-93/282/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/5/74 z dn. 05.10.1974 r.
41.	Potęgowo	Łupawa / Dąbrówno	4	10-33/13	Cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej	A-a-95/284/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/5/74 z dn. 5.10.1974 r.
42.	Potęgowo	Poganice	4	10-32/20	Osada okresu pucharów lejkowatych	A-a-54/241/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/14/71 z dn. 29.05.1971 r.
43.	Potęgowo	Potęgowo	1	9-33/81	Grodzisko wczesno - i późnośredniowieczne	A-a-66/254/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/7/72 z dn. 24.04.1972 r.
44.	Potęgowo	Potęgowo	1a	9-33/83	Osada wczesnośredniowieczna przyrodowa	A-a-67/255/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/8/72 z dn. 25.04.1972 r.
45.	Potęgowo	Runowo	4	9-34/23	Grodzisko wczesnośredniowieczne	A-a-46/232/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/5/71 z dn. 13.05.1971 r.
46.	Potęgowo	Runowo	4a	9-34/24	Osada kultury łużyckiej i wczesnośredniowieczna	A-a-47/233/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/6/71 z dn. 13.05.1971 r.
47.	Potęgowo	Runowo	8	9-34/25	Cmentarzysko okresu wczesnośredniowiecznego	A-a-48/234/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/7/71 z dn. 13.05.1971 r.
48.	Potęgowo	Rzechcino	10	8-33/30	Osada otwarta z okresu wczesnośredniowiecznego	A-a-79/267/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/3/73 z dn. 11.06.1973 r.
49.	Potęgowo	Warcimino	12	9-34/49	Cmentarzysko kurhanowe	A-a-65/253/K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/6/72 z dn. 24.04.1972 r.
50.	Słupsk	Gać	2	9-27/2	Grodzisko wczesnośredniowieczne, VII-X w.	A-a-43/229K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/2/71 z dn. 13.04.1971 r.
51.	Słupsk	Gałęzinowo	6	7-28/58	Grodzisko okresu kultury łużyckiej i późnośredniowieczne	A-a-52/238K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/11/71 z dn. 24.05.1971 r.
52.	Słupsk	Głobino	3	9-29/95	Grodzisko nizinne wczesnośredniowieczne	A-a-63/251K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/4/72 z dn. 22.04.1972 r.
53.	Słupsk	Krepa Słupska	4	10-29/7	Grodzisko nizinne wczesnośredniowieczne	A-a-64/252K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/5/72 z dn. 22.04.1972 r.
54.	Smołdzino	Komnino	3	6-30/65	Osada schyłkoweolityczna i łużycko pomorska	A-a-78/266K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/2/73 z dn. 11.06.1973 r.

Wykaz stanowisk archeologicznych

Lp.	Gmina	Miejscowość	Nr stan w miejsc.	Nr stan. AZP WKZ	Funkcja - chronologia - kultura archeologiczna	Nr rejestru	Decyzja wpis do rej. zabytków
55.	Smółdzino	Smółdzino	4	5-31/27	Rowokół, obozowisko, osada amfor kulistych, cmentarzysko szkieletowe późnośredniowieczne XV w. grodzisko; wczesno i późnośredniowieczne, kaplica św. Mikołaja	A-a-2/7K	nr 286 z dn. 19.04.1960 r.
56.	Smółdzino	Smółdzino	3	5-31/28	Grodzisko wczesnośredniowieczne IX - poł. X w.	A-a-1/6K	nr 285 z dn. 19.04.1960 r.
57.	Smółdzino	Smółdziński Las	10	4-31/3	Osada kultury łużycko-pomorskiej, wczesnośredniowieczna	A-a83/271K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/7/73 z dn. 12.06.1973 r.
58.	Smółdzino	Smółdziński Las	8	4-31/5	Osada kultury łużycko-pomorskiej	A-a-81/269K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/5/73 z dn. 11.06.1973 r.
59.	Smółdzino	Smółdziński Las	9	4-31/6	Osada kult. Oksywskiej, wczesnośredniowieczna	A-a-82/270K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/6/73 z dn. 12.06.1973 r.
60.	Smółdzino	Smółdziński Las	7	4-31/11	Osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowiecznej, późnośredniowiecznej	A-a-80/268K	WKZ w Koszalinie nr KLIV670/4/73 z dn. 11.06.1973 r.
61.	Smółdzino	Stojcino	9	6-30/113	Osada kultury łużyckiej i wczesnośredniowiecznej	A-a-84/272K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/8/73 z dn. 12.06.1973 r.
62.	Smółdzino	Wierzchocino	9	5-31/82	Osada łużycko - pomorska, wczesnośredniowieczna	A-a-86/274K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/10/73 z dn. 28.06.1973 r.
63.	Smółdzino	Wierzchocino	7	5-31/88	Osada łużycko - pomorska. oksywsko-wielbarska	A-a85/273K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/9/73 z dn. 28.06.1973 r.
64.	Smółdzino	Witkowo	22	6-31/91	Osada wczesnośredniowieczna poł. IX - poł. X w.	A-a-87/275K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/11/73 z dn. 30.06.1973 r.
65.	Smółdzino	Wysoka	1	5-30/15	Osada kult. oksywsko-wielbarskiej, pomorskiej, późnośredniowiecznej	A-a-89/277K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/13/73 z dn. 15.09.1973 r.
66.	Smółdzino	Żelazo	16	5-31/31	Osada łużycko - pomorska, wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	A-a-90/278K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/14/73 z dn. 17.09.1973 r.
67.	Smółdzino	Żelazo	18	5-31/56	Osada łużycko - pomorska. wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	A-a-91/279K	WKZ w Koszalinie nr KLIV 670/15/73 z dn. 17.09.1973 r.

ASU

5 Analiza szans i zagrożeń

Silne strony	Słabe strony
<p>Występowanie na obszarze powiatu zabytków o znaczeniu europejskim oraz krajowym. Bogactwo zasobów różnych grup zabytków: nieruchomości, ruchomych, archeologicznych, zieleni zabytkowej. Zasób zabytków budownictwa szachulcowego. Bogaty zasób ruchomych dzieł sztuki zgromadzonych w obiektach sakralnych.</p> <p>Wysokie walory i atrakcyjność środowiska kulturowego dla mieszkańców, turystyki i gospodarki.</p> <p>Możliwość pozyskiwania przez właścicieli i użytkowników zabytków dotacji i dofinansowań na wykonywanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych w zabytkach z różnorodnych źródeł (budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, samorządu wojewódzkiego, samorządu powiatowego, funduszy unijnych).</p>	<p>Zły stan zachowania znacznej części obiektów zabytkowych, szczególnie zespołów dworsko-parkowych. Dewastacja opustoszałych zabytków. Prowadzenie działań niszczących zabytki, brak własnych środków finansowych na przeprowadzenie właściwej ich konserwacji i restauracji. Wysokie koszty remontów i utrzymania obiektów zabytkowych. Brak opracowanych programów opieki nad zabytkami w gminach powiatu słupskiego.</p> <p>Niedostateczne wykorzystanie potencjału środowiska kulturowego dla celów turystycznych i społecznych. Brak oznakowania zabytków i informacji o zabytkach znajdujących się na terenie powiatu słupskiego. Niedostateczna ilość publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu. Niedostateczna edukacja społeczności lokalnej w zakresie znaczenia dziedzictwa kulturowego i jego ochrony.</p> <p>Niedostateczna ilość środków finansowych na zabytki. Dofinansowanie tylko wybranych grup zabytków. Brak popularyzowania dobrych praktyk związanych z pozyskiwaniem środków finansowych oraz wykonaniem prac konserwatorskich. Niedostateczne skoordynowanie i powiązanie działań administracji powiatowej i gminnej.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Wzrost zainteresowania właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych opieką nad nimi. Wzrost wykorzystania dziedzictwa kulturowego dla celów społecznych i turystycznych. Nadawanie zabytkom nowych funkcji społecznych i turystycznych.</p>	<p>Nieubieganie się o środki zewnętrzne na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków oraz brak dostatecznej ilości środków na ten cel. Nieumiejętność zdobywania środków na konserwację zabytków. Samowolne niszczenie zabytków wynikające z niewiedzy i niskiej świadomości społecznej.</p>

<p>Współpraca samorządów promująca wspólne działania na rzecz zabytków. Inicjatywy edukacyjne społeczności lokalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, których celem statutowym jest popularyzacja zabytków. Edukacja w dziedzinie zarządzania dziedzictwem kulturowym.</p>	
---	--

6 Założenia Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020

W wyniku analizy szans i zagrożeń wskazane zostały cele oraz priorytety działań i form wsparcia, które powinny być podejmowane dla ich realizacji. Nie są one katalogiem nakazów, stanowią jedynie możliwie szeroką propozycję i elastyczne ramy, w których mieszczą się potencjalne różne inicjatywy.

Celem Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 jest w szczególności ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez wymianę doświadczeń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dla tworzenia spójnych programów oraz projektów na rzecz zabytków, a także edukacja oraz dokumentowanie dziedzictwa kulturowego. Ważnym elementem jest działalność wydawnicza, która ma dokumentować bieżący stan zabytków. Może ona w przyszłości stać się cennym źródłem wiedzy dla osób zajmujących się zabytkami. Program przewiduje też włączenie w opiekę oraz ochronę nad zabytkami organizacji pozarządowych, poprzez realizację zadań publicznych w ogłaszanych otwartych konkursach ofert. Przewiduje także działania na rzecz zabytków nieruchomych, których właścicielem jest powiat słupski, tj. zespołu pałacowo-parkowego w Damnicy z 1900 roku (nr rejestru A-1148), zabytkowego parku w Przytocku z połowy XIX wieku (nr rejestru A-1702), siedziby Starostwa Powiatowego z 1903 roku przy ul. Szarych Szeregów 14 w Słupsku (nr rejestru A-1217), a także budynku biurowego z początku XX wieku przy al. Sienkiewicza 20 w Słupsku (nr rejestru A-1278).

6.1 Priorytety Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020

Głównymi priorytetami powiatu słupskiego w podejmowanych działaniach na rzecz opieki nad zabytkami są: ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego oraz dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego.

6.2 Kierunki działań Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020

Priorytet I. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego	
Kierunki działań	Zadania
Poprawa stanu zachowania zabytków i zahamowanie procesów ich degradacji.	<p>Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich w obiektach zabytkowych stanowiących własność powiatu. Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością powiatu.</p> <p>Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych w obiektach niebędących własnością powiatu na podstawie uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych.</p>
Ponadgminna współpraca administracji publicznej w zakresie opieki nad zabytkami.	<p>Organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli gmin powiatu słupskiego ds. ochrony zabytków w celu wymiany doświadczeń oraz wytyczenia kierunków wspólnych działań.</p> <p>Organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli gmin z organizacjami branżowymi, pozarządowymi oraz właścicielami odrestaurowanych zabytków w celu wymiany dobrych praktyk i opracowania własnych strategii ochrony zabytków.</p> <p>Umieszczanie na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znaków informujących o tym, iż zabytek podlega ochronie.</p>
Priorytet II. Dokumentacja oraz promocja dziedzictwa kulturowego	
Kierunki działań	Zadania
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.	<p>Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych na temat ochrony i opieki nad zabytkami.</p> <p>Wydawanie i wspieranie publikacji poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego.</p> <p>Uhonorowywanie właścicieli zabytków i osób zajmującym się upowszechnianiem i ochroną dóbr kultury.</p> <p>Umieszczanie przy wybranych zabytkach wpisanych do rejestru informacji o historii zabytku.</p>
Współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz ochrony zabytków.	<p>Ogłaszanie otwartych konkursów ofert na realizację zadań powiatu słupskiego z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami.</p> <p>Pozafinansowa współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie opieki nad zabytkami.</p>

6.3 Kierunki działań na rzecz zabytków nieruchomych, których właścicielem jest powiat słupski

6.3.1 Zespół pałacowo-parkowy w Damnicy.

Elewacja budynku jest w złym stanie technicznym i wymaga prac renowacyjnych. Ważną sprawą jest również uregulowanie warunków wodnych wokół obiektu wraz z wykonaniem odpowiednich izolacji. Integralną częścią założenia w Damnicy są jego tereny zielone – park wymaga prac pielęgnacyjnych i porządkowych. W okresie trwania programu planuje się pozyskanie środków ze źródeł zewnętrznych na zagospodarowanie parku przy zachowaniu historycznego układu przestrzennego, jego walorów krajobrazowych i przyrodniczych.

Obecnie w obiekcie prowadzony jest Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. Jednak planowane jest jego przeniesienie do innego obiektu. Po przeniesieniu zabytek zostanie przygotowany do sprzedaży lub do zmiany funkcji jego użytkowania. Do tego czasu przy zabytku będą prowadzone tylko uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków prace dostosowujące obiekt do wymagań przeciwpożarowych i niezbędne prace konserwatorskie.

6.3.2 Zabytkowy park w Przytoku

Zabytek wraz z budynkiem (niebędącym zabytkiem), przy którym jest położony został oddany w użyczenie Zgromadzeniu Braci Szkół Chrześcijańskich z siedzibą w Kopcu. Park wykorzystywany jest na potrzeby prowadzenia Domu Pomocy Społecznej przez Zgromadzenie. Z umów zawartych pomiędzy Powiatem Słupskim a Zgromadzeniem wynika, iż opieka nad parkiem należy do Zgromadzenia, za uprzednią zgodą Zarządu Powiatu. Zakłada się wykonywanie niezbędnych prac uzgodnionych z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

6.3.3 Siedziba Starostwa Powiatowego w Słupsku

W latach 2017 – 2020 planuje się wykonać następujące prace przy zabytku:

Lp.	Nazwa działania	Lata wykonania
1.	Wykonanie remontu głównej klatki schodowej i korytarza I piętra.	2017 – 2020
2.	Remont dachu.	2017 – 2020
3.	Dostosowanie bocznej klatki schodowej oraz korytarzy do wymogów p.poż.	2017 – 2020

Realizacja powyższych prac uzależniona będzie od pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych lub dodatkowych środków własnych. Jeżeli w ramach pozyskanych środków będzie można wykonać prace dodatkowe, przewiduje się również wyremontować dziedziniec, a także zbudować drogę do windy dla osób niepełnosprawnych.

6.3.4 Budynek biurowy przy al. Sienkiewicza 20 w Słupsku

W budynku swoją siedzibę ma jednostka powiatowa - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Pozostała część budynku przeznaczona jest na wynajem na działalność usługową i handlową. W latach 2017 – 20120 przewiduje się przeprowadzenie napraw i konserwacji bieżących związanych z eksploataowaniem budynku z zachowaniem wszelkich wymogów konserwatorskich.

6.4 Analiza stanu zachowania zabytków ruchomych, których właścicielem jest powiat słupski

Zabytki ruchome, których właścicielem jest powiat słupski znajdują się w pałacu w Damnicy stanowiąc jego wyposażenie. Poniżej przedstawiono ich stan zachowania.

Sala Zwierciadlana.

- 1) Plafon „Cztery pory roku” – ogólnie stan dobry, obiekt po konserwacji i restauracji w 2013 roku.
- 2) Żyrandol - oczyszczony i zakonserwowany w 2013 roku, ubytki w listkach akantu.
- 3) Sztukateria – występują pęknięcia łuków arkad, profili, zauważono ubytki na kolumnach i pęknięcia. Za kolumnami, po prawej stronie sali, występuje duże zawilgocenie. Wymaga sprawdzenia stanu fundamentów i ścian piwnic.
- 4) Kinkiety – wymagają osuszenia i impregnacji.
- 5) Ramy luster – występują ubytki, przetarcia politory i zarysowania.
- 6) Parkiet – liczne ubytki, przetarcia, zarysowania.
- 7) Piec kaflowy – liczne obtłuczenia, ubytki.

Pozostałe pomieszczenia.

- 1) Piec kaflowy (sala nr 1) – pęknięcia, obtłuczenia, ubytki.
- 2) Żyrandol (gabinet dyrektora) – ogólnie stan dobry.
- 3) Witraż (hol) – drobne pęknięcia i zabrudzenia.
- 4) Latarnie (3 szt.) – wymagają oczyszczenia.
- 5) Obraz „Jeleń” – zagniecenia w lewym dolnym narożniku, występują zabrudzenia, ubytki w warstwie malarskiej, werniks pociemniały.
- 6) Obraz „Dziki” – przetarcia i ubytki w warstwie malarskiej, ubytki i przetarcia płótna, wybrzuszenia, werniks pociemniały.
- 7) Obraz „Bazanty” – przetarcia, ubytki w warstwie malarskiej, zabrudzenia, werniks pociemniały.
- 8) Obraz „Lisica z małymi” – ubytki w płótnie, warstwie malarskiej, przetarcia, zabrudzenia.

Zabytkami wymagającymi szybkiej interwencji ze względu na zachodzące zmiany chemiczne w warstwie malarskiej są sztukaterie, a dokładnie dekoracje ścienne nad kolumną w Sali Zwierciadlanej. Dekoracja jest w dobrym stanie technicznym, natomiast pierwotna warstwa malarska z uwagi na zastosowanie niewłaściwego materiału podczas konserwacji w latach 70-tych XX wieku, ulega postępującej degradacji.

Ze względu na sposób i intensywność użytkowania w pierwszej kolejności należy także przeprowadzić renowacje zabytkowej podłogi oraz stolarki okiennej i drzwiowej. Również ważnym elementem jest okładzina drewniana i z tkaniny znajdujące się na ścianach sali, która wymaga licznych napraw i uzupełnień detali snycerskich.

Zakłada się stopniowe wykonywanie prac renowacyjnych i konserwatorskich zabytków ruchomych, jednak ich wykonanie uzależnione będzie od pozyskanych środków ze źródeł zewnętrznych lub dodatkowych dochodów własnych.

7 Zasady oceny realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020

Za koordynację i monitorowanie realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 odpowiada Zarząd Powiatu Słupskiego, który co dwa lata zobowiązany jest

przedstawić Radzie Powiatu Słupskiego sprawozdanie z jego realizacji. Sporządzenie sprawozdania zostanie poprzedzone oceną poziomu realizacji Programu uwzględniającą - wykonanie przyjętych zadań do realizacji w okresie czteroletnim jego obowiązywania oraz efektywność ich wykonania.

7.1 Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020

1. W ramach Priorytetu I. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego kryteriami oceny realizacji Programu będą:

- 1) wysokość środków przeznaczonych na prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność powiatu;
- 2) liczba złożonych projektów o uzyskanie środków na rewaloryzację zabytków będących własnością powiatu i liczba projektów, które otrzymały dofinansowanie;
- 3) wysokość pozyskanych środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością powiatu;
- 4) liczba udzielonych dotacji i ich wysokość na prace związane z rewaloryzacją obiektów zabytkowych nie będących własnością powiatu;
- 5) liczba zorganizowanych spotkań poświęconych ochronie i opiece zabytków;
- 6) liczba oznakowanych zabytków.

2. W ramach Priorytetu II. Dokumentacja oraz promocja dziedzictwa kulturowego kryteriami oceny realizacji Programu będą:

- 1) liczba zorganizowanych szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- 2) liczba szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, w których wziął udział przedstawiciel starostwa;
- 3) liczba konkursów i wystaw poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego powiatu słupskiego;
- 4) liczba zabytków, przy których umieszczono informacje o historii zabytku;
- 5) liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert na realizację zadań powiatu słupskiego z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami.

8 Źródła finansowania Programu opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020

Program opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 finansowany będzie z środków własnych powiatu, środków ze źródeł zewnętrznych, tj. programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Unii Europejskiej i innych. Ponadto możliwe będzie finansowanie działań z zaangażowaniem środków własnych gmin powiatu, a także środków prywatnych.

8.1 Środki własne

Wykaz działań, które zostaną sfinansowane ze środków własnych powiatu słupskiego:

Lp.	Nazwa działania	Okres realizacji	Wysokość przeznaczonych środków własnych	Wysokość środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych
1.	Organizacja spotkań poświęconych zabytkom powiatu słupskiego.	2017 – 2020	4 000 zł	0 zł

2.	Umieszczanie przy wybranych zabytkach wpisanych do rejestru informacji o historii zabytku.	2017 – 2020	8 000 zł	0 zł
3.	Popularyzacja zabytków (prezentacje, wystawy, konkursy, wydawnictwa, publikacje). Zadanie przeznaczone do realizacji przez organizacje pozarządowe.	2017 – 2020	40 000 zł	0 zł
4.	Przygotowanie publikacji poświęconej zabytkowym parkom powiatu słupskiego.	2017 - 2018	30 000 zł	0 zł
5.	Przygotowanie albumu prezentującego mosty i wiadukty powiatu słupskiego.	2018 - 2019	30 000 zł	0 zł
6.	Przygotowanie i wydanie publikacji książkowej dokumentującej wybraną grupę zabytków powiatu słupskiego.	2017 i 2020	20 000 zł	0 zł
7.	Ochrona i zachowanie zabytkowego parku w Damnicy.	2017 – 2020	525 000 zł	2 975 000 zł
		Razem:	657 000 zł	2 975 000 zł

Środki własne przeznaczone na realizację Program opieki nad zabytkami powiatu słupskiego na lata 2017 – 2020 w poszczególnych latach:

Nazwa działania	2017	2018	2019	2020
Organizacja spotkań poświęconych zabytkom powiatu słupskiego.	1 000 zł	1 000 zł	1 000 zł	1 000 zł
Popularyzacja zabytków (prezentacje, wystawy, konkursy, wydawnictwa, publikacje). Zadanie przeznaczone do realizacji przez organizacje pozarządowe.	10 000 zł	10 000 zł	10 000 zł	10 000 zł
Umieszczanie przy wybranych zabytkach wpisanych do rejestru informacji o historii zabytku.	4 000 zł	0 zł	4 000 zł	0 zł
Przygotowanie publikacji poświęconej zabytkowym parkom powiatu słupskiego.	0 zł	0 zł	30 000 zł	0 zł
Przygotowanie albumu prezentującego mosty i wiadukty powiatu słupskiego.	0 zł	30 000 zł	0 zł	0 zł
Przygotowanie i wydanie publikacji książkowej dokumentującej zabytki powiatu słupskiego.	10 000 zł	0 zł	0 zł	10 000 zł
Ochrona i zachowanie zabytkowego parku w Damnicy.	300 000 zł	3 200 000 zł ³		

³ W tym zakłada się pozyskanie środków ze źródeł zewnętrznych w wysokości 2 975 000 zł.

8.2 Środki krajowe

Każda osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego dla stosunku zobowiązaniowego, jest zobligowana do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

Gdy tytuł prawny do zabytków posiada jednostka samorządu terytorialnego, to sprawowanie opieki nad nimi, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach należy do zadań własnych tej jednostki.

Prace takie finansowane są również z budżetu jednostki samorządu terytorialnego w przypadku zabytków będących w posiadaniu samorządowych jednostek organizacyjnych.

Zarówno osoby fizyczne, jak i jednostki organizacyjne będące właścicielem, posiadaczem lub zarządzającym zabytkiem wpisanym do rejestru mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku. Dotacji takiej udziela, na podstawie umowy, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego” lub wojewódzki konserwator zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda. Wysokość dotacji celowej wynosi maksymalnie 50% nakładów poniesionych na konieczne prace konserwatorskie, architektoniczne i roboty budowlane, a w odniesieniu do zabytków o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej bądź wymagających niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, do 100% poniesionych nakładów. Katalog prac podlegających dofinansowaniu ze środków budżetu państwa wymieniony jest w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1789).

8.3 Dotacje województwa pomorskiego

Sejmik Województwa Pomorskiego w 2007 r. w podjął uchwałę umożliwiającą dotowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Obecnie dofinansowanie z budżetu województwa prowadzone jest na podstawie przyjętej przez Sejmik Województwa Pomorskiego uchwały nr 359/XXI/08 z dnia 28 kwietnia 2008 roku, zmienionej uchwałą nr 1152/XLVII/10 z dnia 28 kwietnia 2010 roku w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Decyzję o udzieleniu dotacji dla wnioskodawcy podejmuje Sejmik Województwa Pomorskiego w formie uchwały. W uchwale określa się nazwę beneficjentów, którym udzielono dotacji, nazwę zadania - na wykonanie, którego przyznano dotację oraz kwoty przyznanych dotacji. Sejmik Województwa Pomorskiego, w miarę posiadanych środków, ustala w budżecie województwa wysokość wydatków przeznaczonych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Warunki i tryb przekazania dotacji i jej rozliczenia określa umowa zawierana pomiędzy Województwem Pomorskim a Beneficjentem w oparciu o uchwałę Sejmiku Województwa Pomorskiego, właściwą dla rozstrzygnięcia naboru wniosków na dany rok. Wysokość dotacji celowej

wynosi maksymalnie 50% nakładów poniesionych na konieczne prace konserwatorskie, architektoniczne i roboty budowlane, a w odniesieniu do zabytków o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej bądź wymagających niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, do 100% poniesionych nakładów.

8.4 Dotacje powiatu słupskiego

Na mocy uchwały Nr XVIII/131/2008 Rady Powiatu Słupskiego z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru w § 4 określony został rodzaj prac, na które dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru. Jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych prac konserwatorskich, restauratorskich, lub robót budowlanych lub wymaga niezwłocznego podjęcia tych prac, dotacja może być udzielona do wysokości 100%. Wniosek o jej przyznanie należy złożyć w terminie do 15 września roku poprzedzającego realizację prac lub robót, celem zapewnienia odpowiednich środków w uchwale budżetowej.

Łączna kwota dotacji udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, nie może przekroczyć 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Opracował:

Maciej Wałaszewski - inspektor ds. kultury i ochrony zabytków w Wydziale Polityki Społecznej.